

poort dezer stad, bewesten den Hogen Zeedijk tegenover de Olymolen van Claes Jeremias Persoons". Dit kerkhof ging vrij spoedig, (in 1710) voor een groot deel over aan de Hoogduitsche gemeente. In 1773 werd deze eigenares van de geheele begraafplaats, doordat David Salom del Valle, de toen eenig overgeblevene van de Spaansche en Portugeesche natie, ook van het overige deel afstand deed.

Ingevolge den Joodschen Codex, die ontruiming van kerkhoven verbiedt, is ook deze begraafplaats – achter den hogen muur aan het begin van den Oostzeedijk – intact gebleven.

Het kerkhof aan de Jan van Loonslaan heeft ongeveer den vorm van een rechthoek. De afmetingen zijn $18 \times 27,70$ M. In totaal liggen er 34 steenen, die men van Oost naar West, tot zeven rijen terug kan brengen. Rij I bevat 1 zerk; rij II 12 zerken (2–13); rij III 7 zerken (14–20); rij IV 2 zerken (21 en 22); rij V 7 zerken (23–29); rij VI 2 zerken (30 en 31), en rij VII 3 zerken (32–34). Bijna alle steenen worden op het westelijk deel van het kerkhof gevonden, slechts een tweetal, 21 en 22, liggen op de oostelijke helft.

Het is niet onmogelijk, dat er onder de oppervlakte nog enkele steenen verborgen zouden zijn en hierbij denken we dan speciaal aan de drie, in 1867 van Groenendaal overgebrachte, en nu onvindbare, zerken. De zware steenen schijnen op dit kerkhof betrekkelijk vlug te verzakken. In 1906 zijn er verschillende, waarvan enkele een halven meter onder het niveau lagen, gelicht, en nu reeds liggen sommige weer gelijk met of onder dit niveau. Één steen (No. 1) was zelfs in deze twintig jaar totaal onzichtbaar geworden en is nu weer voor den dag gebracht.

In de vakken tusschen de zerken liggen natuurlijk ook gra-

ten", die onder den naam van „Beth Tefilla" een nieuw kerkgenootschap had gesticht, met de bedoeling, den Portugeeschen ritus, die aanmerkelijk van den Hoogduitschen afwijkt, weer in te voeren. Eenige ontevreden Hoogduitsche Israëlieten sloten zich bij dit kerkgenootschap aan, maar van lieverlede keerden de leden weer terug tot de Ned. Israëlietische gemeente. Deze nam op 1 Jan. 1889 de begraafplaats te Crooswijk over en daarmee was Beth Tefilla ontbonden.